

Warszawa, 01 marca 2023 r.

Podsekretarz Stanu

BM-I.0520.127.2022

BM-I.0520.686.2021

Pani

Gabriela Morawska-Stanecka

Wicemarszałek Senatu RP

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi na oświadczenia Pana Senatora Jana Filipa Libickiego złożone podczas 33. posiedzenia Senatu oraz podczas 40. posiedzenia Senatu, w sprawie postulatu wysuwanego przez Pana J. P., dotyczącego wieszania krzyży na ścianach budynków sądów i prokuratur, uprzejmie informuję, że zapytanie było kilkakrotnie poddane stosownej analizie prawnej w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Ministerstwo Sprawiedliwości po raz pierwszy pisemnie ustosunkowało się do postulatu Pana J. P. w roku 2014, wskazując między innymi, że porządek prawny obowiązujący w Rzeczypospolitej Polskiej oparty jest na poszanowaniu przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych wszystkich obywateli, w tym osób wierzących i niewierzących. Ponadto zwrócono uwagę, że wystrój budynków publicznych, do których należą również gmachy sądowe, podlega szczegółowemu uregulowaniu prawnemu, przywołując w tym kontekście przepis art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych (Dz. U. z 2005 r. poz. 2000, z późn. zm.) oraz przepisy 6, 8 ust. 1, 9 i § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. — Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 249, z późn. zm.).

Ponownie w przedmiocie omawianych w niniejszym piśmie oczekiwań Pana J. P. Ministerstwo Sprawiedliwości wypowiedziało się w roku 2016. Podkreślono wówczas, że bezspornym jest chrześcijańskie dziedzictwo Państwa Polskiego i wielu jego

obywateli, zakorzenione między innymi w polskiej historii i kulturze. Tak jak w 2014 r., tak i w 2016 r., zauważono jednak, że niezależnie od chrześcijańskich korzeni polskiej państwowości, niezbędne jest uszanowanie przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych obywateli niebędących chrześcijanami, a uniwersalne wartości, takie jak prawda, sprawiedliwość, dobro i piękno, wywodzący z innych źródeł niż wiara w trójjedynego Boga. Zaznaczono, że każda ze wspólnot religijnych i każdy z ich członków, w tym chrześcijanie, ma w Rzeczypospolitej Polskiej prawo do praktykowania obrzędów i swobodnego posługiwania się przyjętymi przez siebie symbolami religijnymi w życiu publicznym, a wszyscy wyznający inne poglądy mają obowiązek uszanowania tych postaw, ale mają również prawo do autonomii względem praktyk osób wierzących. Za celowe uznano także zaakcentowanie, że władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej są konstytucyjnie zobowiązane do zachowania bezstronności w sprawie przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych człowieka oraz obywatela, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym. Powtórnie odwołano się ponadto do regulacji stanowiących o wystroju budynków i pomieszczeń jednostek sądownictwa powszechnego, wskazując, że wystrój budynków publicznych (w tym gmachów sądowych) regulują przepisy ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. *o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych* (Dz. U. z 2005 r. Nr 235, poz. 2000, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. — *Regulamin urzędowania sądów powszechnych* (Dz. U. Nr 38, poz. 249, z późn. zm.).

Przepisy ustawy stanowią również, że symbolami Rzeczypospolitej Polskiej są orzeł biały, biało-czerwone barwy i „Mazurek Dąbrowskiego” (§ 1 ust. 1). Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orla białego ze złotą koroną na głowie zwróconej w prawo, z rozwiniętym skrzydłami, z dziobem i szponami złotymi, umieszczony w czerwonym polu tarczy (§ 2 ust. 1). Na zewnątrz budynku, w którym mieści się sąd, umieszcza się w widocznym miejscu tablicę z nazwą sądu oraz godłem (§ 6 ust. 1 rozporządzenia). Z kolei wewnątrz budynku, przy wejściu do pomieszczeń sądowych, umieszcza się tablicę informacyjną, wskazującą pełne nazwy „działów i innych komórek organizacyjnych sądu oraz oznaczenia numerów pomieszczeń, w których mieści się każda z tych komórek (§ 8 ust. 1 rozporządzenia), wewnątrz budynku, w widocznym i ogólnie dostępnym miejscu, umieszcza się tablicę ogłoszeń (§ 9 rozporządzenia), a w sali rozpraw część przeznaczona dla publiczności powinna być oddzielona od części, w której

znajduje się stół sędziowski oraz miejsca dla osób uczestniczących w rozprawie (§ 10 ust. 1 rozporządzenia).

Ostatni raz Pan J P wystąpił do Ministerstwa Sprawiedliwości z postulatem zawieszenia krzyży na ścianach w budynkach sądownictwa powszechnego w lutym 2018 roku. W odpowiedzi na to wystąpienie, Ministerstwo Sprawiedliwości podtrzymało dotychczas prezentowane stanowisko w sprawie. Stało się tak między innymi z uwagi na brak zmian w otoczeniu prawnym, które mogłyby skutkować korektą dotychczasowego stanowiska, oraz przez wzgląd na powielenie przez Pana J P co do zasady istoty oczekiwania, bez podniesienia jakichkolwiek nowych argumentów, w tym ewentualnie przedstawienia uwag polemicznych odnośnie do wcześniejszych odpowiedzi udzielonych mu przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Rekapitulując dotychczasowe odpowiedzi Ministerstwa Sprawiedliwości w przedmiotowej sprawie należy odnotować, że:

- 1) Stan prawny dotyczący wieszania krzyży (i innych symboli religijnych) w budynkach publicznych, w tym w budynkach sądów powszechnych i prokuratur, nie uległ zmianie, zatem brak podstaw prawnych do korekty dotychczasowego stanowiska Ministerstwa Sprawiedliwości.
- 2) Władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej są konstytucyjnie zobowiązane do zachowania bezstronności w sprawie przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych człowieka oraz obywatela, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym (art. 25 ust. 2 Konstytucji RP), przy czym, „Zasady bezstronności władz publicznych nie należy interpretować w ten sposób, że członkowie organów władzy (np. posłowie, ministrowie, radni) muszą ukrywać swoje przekonania – jakiegokolwiek by one były, że decyzje władcze nie mogą uwzględniać racji moralnych, że obywatele winni unikać publicznego manifestowania swojego stanowiska w kwestiach wiary lub światopoglądu. Przeciwnie działania władz publicznych muszą respektować wolności religijne każdego człowieka, a także wolność wychowania i nauczania, rozpowszechniania poglądów i informacji, prowadzenia badań i ogłaszania ich wyników oraz wolność twórczości artystycznej”¹.

¹ J. Majchrowski, P. Winczorek, *Ustrój konstytucyjny Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1998, s. 49.

- 3) Polski ustrojodawca uzupełnił konstytucyjną zasadę bezstronności religijnej, światopoglądowej i filozoficznej organów władzy publicznej gwarancjami zawartymi w art. 53 ust. 7 Konstytucji, z których wynika obowiązek ich powstrzymania się przed ingerencją w sferę wolności sumienia i religii jednostki. Przepisy te, mimo iż w systematyce Konstytucji RP zajmują różne miejsce, należy traktować komplementarnie. Z jednej strony stanowią one gwarancje bezstronności władz publicznych w aspekcie pozytywnym (art. 25 ust. 2), z drugiej natomiast strony zobowiązują władze publiczne do powstrzymania się od wszelkich działań, które naruszałby konstytucyjne gwarancje chroniące jednostkę ze względu na jej wolność sumienia i religii (art. 53 ust. 7).
- 4) Obecność krzyża, czy też innych symboli religijnych, w miejscach publicznych, nie jest zaprzeczeniem czy też złamaniem konstytucyjnej zasady bezstronności władz publicznych w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych. Nie przesądza także o tym, czy państwo jest państwem wyznaniowym czy też nie.
- 5) Wystrój budynków publicznych (w tym gmachów sądowych) regulują przepisy ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. *o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych* (Dz. U. z 2005 r. Nr 235, poz. 2000, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. — *Regulamin urzędowania sądów powszechnych* (Dz. U. Nr 38, poz. 249, z późn. zm.).
- 6) Obecność krzyży w budynkach publicznych była wielokrotnie przedmiotem działalności orzeczniczej sądów powszechnych, które nie stwierdzały naruszenia obowiązującego prawa poprzez ekspozycję krzyża np. w Sali obrad Rady Miasta czy Urzędu Miasta. Tytułem przykładu: Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 28 października 1998 r. odniósł się m.in. do symboliki krzyża zwracając uwagę, iż „Symbol krzyża w doświadczeniach Narodu Polskiego, poza wymową religijną w istocie wszystkich wyznań chrześcijańskich, a nie tylko jednego, wpisał się w świadomości społecznej także jako symbol śmierci, bólu, cierpienia, poświęcenia, oddania czci wszystkim, którzy walczyli i polegali za wolność

i niepodległość w okresie walki narodowowyzwoleńczej w czasie rozbiorów oraz w okresie wojny z najeźdźcą”².

- 7) Konkludując, wieszanie krzyży w budynkach publicznych w Polsce nie wynika wprost z przepisu prawa, ale jest wyrazem realizacji indywidualnej wolności sumienia i religii człowieka oraz bezstronności władz publicznych, potwierdzonych na poziomie prawa międzynarodowego, konstytucyjnego, administracyjnego i cywilnego.
- 8) Biorąc pod uwagę chrześcijańskie korzenie polskiej państwowości oraz chrześcijańskie dziedzictwo Państwa Polskiego i wielu jego obywateli, zakorzenione między innymi w polskiej historii i kulturze, należy pozytywnie odnieść się do koncepcji umożliwiającej wprowadzenie „krzyża” w przestrzeń sądu, z równoczesnym podkreśleniem, że tego rodzaju decyzja wymagać powinna jednomyślności władz danego sądu oraz jego ciał kolegialnych (np. zgromadzenia sędziów danego sądu powszechnego).

Z wyrazami szacunku,

Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi, z dnia 28 października 1998 roku, sygn. akt I ACa 612/98, OSA 1999/6/26.

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	348879.748477.800249
Nazwa dokumentu	odpowiedź oświadczenia senator Jan Filip Libicki złożone podczas 33. oraz 40. posiedzenia Senatu.pdf
Tytuł dokumentu	
Sygnatura dokumentu	
Data dokumentu	
Skrót dokumentu	2B53525DB81CFC0F9E459115644BE33670A89222
Wersja dokumentu	1.0
Data podpisu	2023-03-01 10:07:43
Podpisane przez	Katarzyna Maria Frydrych Podsekretarz Stanu
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego

EZD 3.108.62.62.

Data wydruku: 2023-03-01

Autor wydruku: